

ส่วนที่ หนึ่ง

รายงานสถานการณ์การแพทย์แผนไทย
การแพทย์พื้นบ้าน
และการแพทย์ทางเลือก

สถานการณ์ การแพทย์ พื้นบ้าน แผนไทย ทางเลือก

สถานการณ์กำลังคน ด้านการแพทย์แผนไทย : ภาพรวม

ยงศักดิ์ ตันติปฏิภน / สำนักวิจัยสังคมและสุขภาพ

วัตถุประสงค์

๑. สำรวจสถานะของฐานข้อมูลประชากรแพทย์แผนไทยในระดับประเทศ ตามทะเบียนของกองการประกอบโรคศิลปะ
๒. วิเคราะห์ตัวแปรทางประชากรเพื่อสร้างความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับกำลังคนด้านการแพทย์แผนไทยที่มีอยู่ในปัจจุบัน

วิธีการศึกษา

๑. ใช้ไฟล์ข้อมูลผู้ประกอบโรคศิลปะ สาขาการแพทย์แผนไทยและสาขาการแพทย์แผนไทยประยุกต์ของกองการประกอบโรคศิลปะ กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ กระทรวงสาธารณสุข (ณ วันที่ ๒๖ มิถุนายน ๒๕๔๙) ซึ่งเป็นไฟล์ข้อมูล Microsoft Excel ในการศึกษา
๒. ใช้โปรแกรม Microsoft Access ๒๐๐๐ ปรับปรุงข้อมูลที่ซ้ำซ้อนและไม่ถูกต้อง
๓. ใช้โปรแกรม Microsoft Excel ๒๐๐๐ และ SPSS ๑๑.๖ วิเคราะห์ค่าสถิติและสร้างกราฟ

ตัวแปรสำคัญที่ใช้ในการวิเคราะห์

- ๕๐ เพศ
- ๕๐ อายุ (เฉพาะประเภทการนวดไทย)
- ๕๐ จังหวัดและภาคที่แจ้งในการขึ้นทะเบียน
- ๕๐ ปีที่ได้รับใบประกอบโรคศิลปะ

ผลการศึกษา

เลขทะเบียนผู้ประกอบโรคศิลปะ
ผู้ประกอบโรคศิลปะสาขาการแพทย์แผนไทย
ปี ๒๕๐๐ - ๒๕๔๘

ประเภทเวชกรรมไทย เลขทะเบียน พท.ว. ๑๑๙๕๓ - พท.ว. ๑๕๖๑๒

ประเภทเภสัชกรรมไทย เลขทะเบียน พท.ภ. ๖๒๐๐ - พท.ภ. ๒๐๕๕๓

ประเภทการผดุงครรภ์ไทย เลขทะเบียน พท.ผ. ๑๗๗๑ - พท.ผ. ๓๖๖๑*

ปี ๒๕๔๘

ประเภทการนวด เลขทะเบียน พท.น. ๑- พท.น. ๘๑

ผู้ประกอบโรคศิลปะสาขาการแพทย์แผนไทยประยุกต์

ปี ๒๕๓๒ - ๒๕๔๘

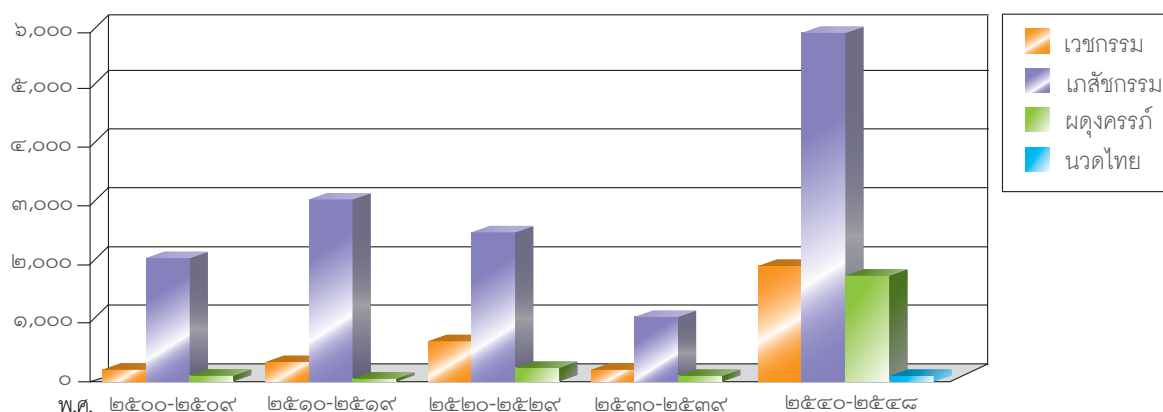
เลขทะเบียน บ.ป.๑ - บ.ป. ๔๗๓

*หมายเหตุ : เลขทะเบียน พท.ผ. ๒๑๗๖-๒๒๐๐ มีใบอนุญาตซ้ำกัน ในปี ๒๕๔๑ และ ๒๕๔๒

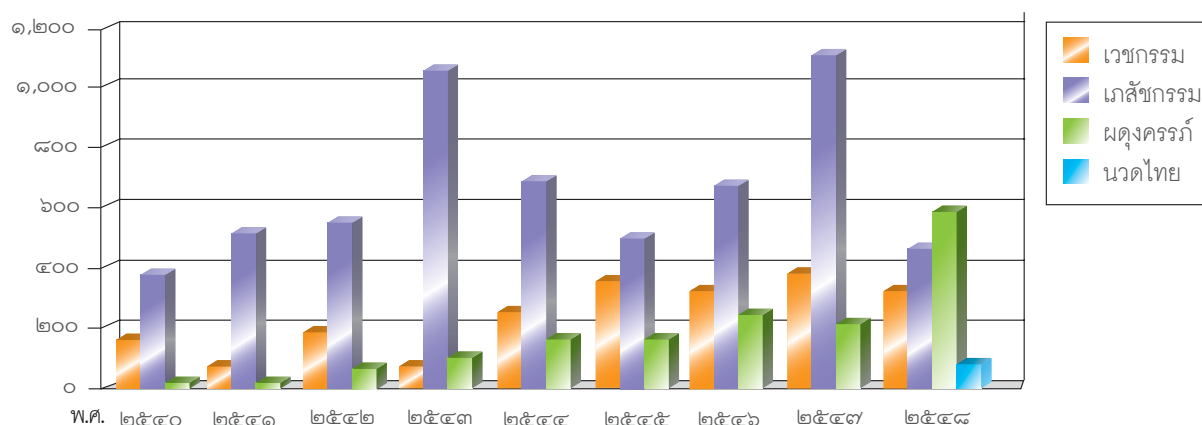

จำนวนผู้ประกอบโรคศิลปะตามทะเบียน

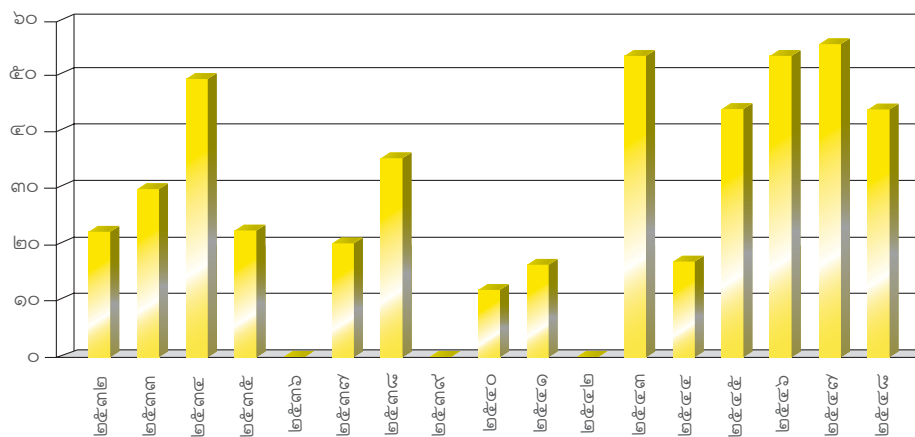
แผนภูมิ ๑ จำนวนผู้ประกอบโรคศิลปะสาขาการแพทย์แผนไทย จำแนกตามช่วงปีที่ได้รับใบอนุญาต (๒๕๐๐-๒๕๔๘)

แผนภูมิ ๒ จำนวนผู้ประกอบโรคศิลปะสาขาการแพทย์แผนไทย จำแนกตามปีที่ได้รับใบอนุญาต (๒๕๔๐-๒๕๔๘)

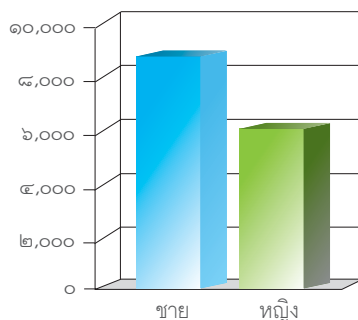

แผนภูมิ ๓ จำนวนผู้ประกอบโรคศิลปะสาขาการแพทย์แผนไทยประยุกต์ จำแนกตามช่วงปีที่ได้รับใบอนุญาต (๒๕๓๒-๒๕๔๘)

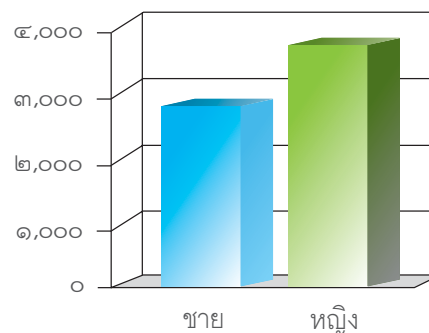

ผู้ประกอบโรคศิลปะสาขาการแพทย์แผนไทยรวมทุกประเภท

แผนภูมิ ๔ จำนวนผู้ประกอบโรคศิลปะสาขาการแพทย์แผนไทยทุกประเภท จำแนกตามเพศ (๒๕๐๐-๒๕๔๘)

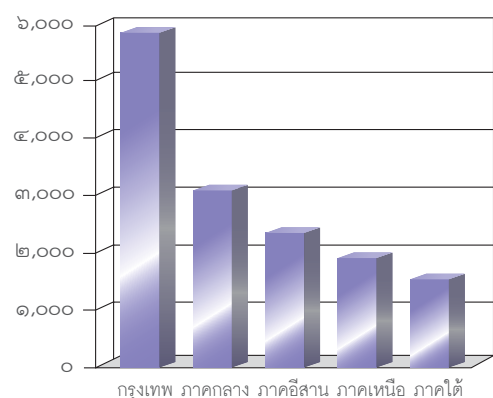
แผนภูมิ ๕ จำนวนผู้ประกอบโรคศิลปะสาขาการแพทย์แผนไทยทุกประเภท จำแนกตามเพศ (๒๕๔๐-๒๕๔๘)

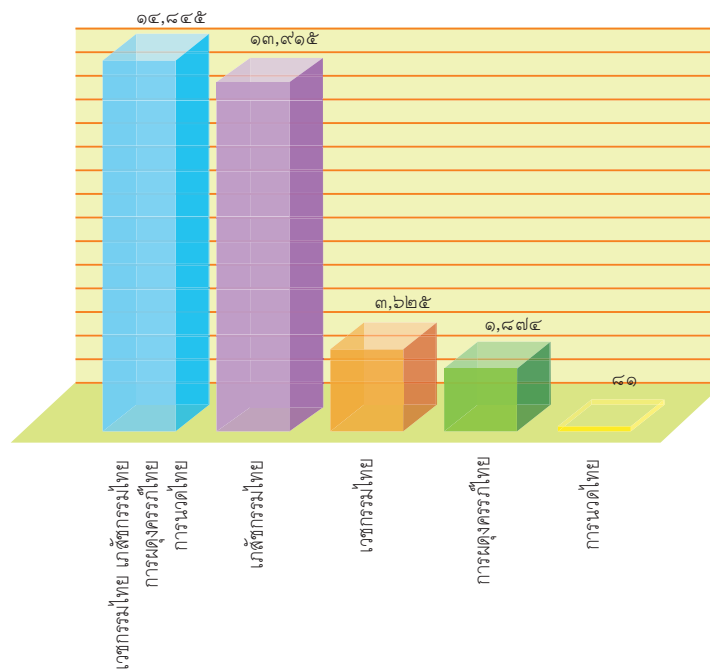
จากแผนภูมิ ๔ เห็นได้ว่า ผู้ประกอบโรคศิลปะสาขาการแพทย์แผนไทย เพศชายมีมากกว่าเพศหญิงในสัดส่วน ๓ : ๒ แต่เปรียบเทียบกับแผนภูมิ ๕ แสดงให้เห็นว่าในช่วง ๘ ปีที่ผ่านมา ผู้หญิงสามารถสอบขึ้นทะเบียนเป็นผู้ประกอบโรคศิลปะสาขาการแพทย์แผนไทยได้มากกว่าผู้ชาย

แผนภูมิ ๖ จำนวนผู้ประกอบโรคศิลปะสาขาการแพทย์แผนไทยทุกประเภท จำแนกตามภูมิภาค (๒๕๐๐-๒๕๔๘)

ผู้ขึ้นทะเบียนอยู่ในกรุงเทพฯ มากที่สุด รองลงมาคือ ภาคกลาง ส่วนที่เหลือกระจายอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคเหนือ และภาคใต้

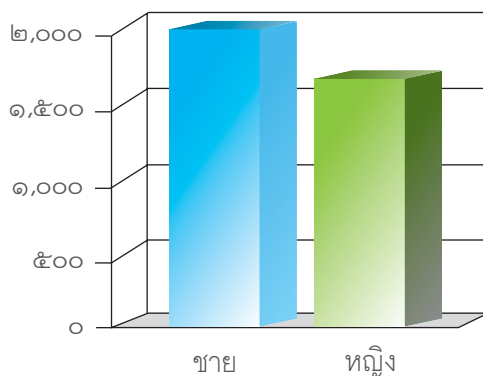

แผนภูมิ ๗ ภาพรวมของผู้ประกอบโรคศิลปะสาขาการแพทย์แผนไทยทุกประเภท

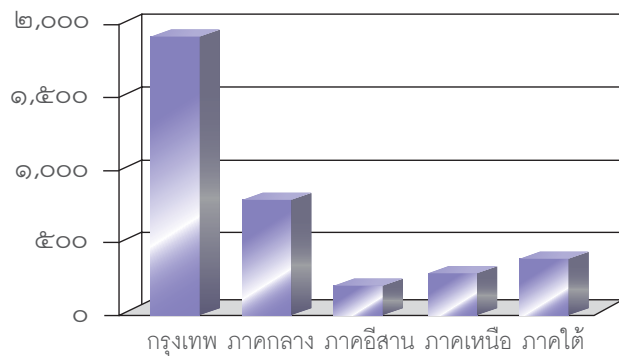
มีผู้ประกอบโรคศิลปะสาขาการแพทย์แผนไทยรวมทั้งสิ้น ๑๔,๔๔๕ คน มีใบอนุญาตประเภท เวชกรรมไทย ๓,๖๒๕ คน (ร้อยละ ๒๔) เกษตรกรรมไทย ๑๓,๙๑๕ คน (ร้อยละ ๙๓) การฝังเข็มไทย ๑,๔๗๔ คน (ร้อยละ ๑๐) การนวดไทย ๘๑ คน (ร้อยละ ๐.๕)

แผนภูมิ ๘ จำนวนผู้ประกอบโรคศิลปะสาขาการแพทย์แผนไทยประเภทเวชกรรมไทย จำแนกตามเพศ (๒๕๐๐-๒๕๔๘)

ผู้ขึ้นทะเบียนเป็นผู้ประกอบโรคศิลปะสาขาการแพทย์แผนไทยประเภทเวชกรรมไทย เป็นผู้ชายมากกว่าผู้หญิงในสัดส่วน ๖ : ๕

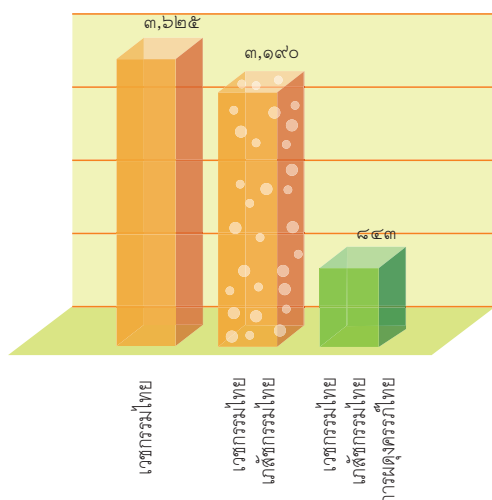
แผนภูมิ ๙ จำนวนผู้ประกอบโรคศิลปะสาขาการแพทย์แผนไทยประเภทเวชกรรมไทย จำแนกตามภูมิภาค (๒๕๐๐-๒๕๔๘)

ผู้ขึ้นทะเบียนอยู่ในกรุงเทพฯ มากที่สุด รองลงมาคือ ภาคกลาง ส่วนที่เหลือกระจายอยู่ในภาคใต้ ภาคเหนือ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือตามลำดับ

แผนภูมิ ๑๐ ภาพรวมของผู้ประกอบโรคศิลปะสาขาการแพทย์แผนไทยประเภทเวชกรรมไทย

มีผู้ประกอบโรคศิลปะสาขาการแพทย์แผนไทยประเภทเวชกรรมไทย

รวมทั้งสิ้น ๓,๖๒๕ คน ในจำนวนนี้

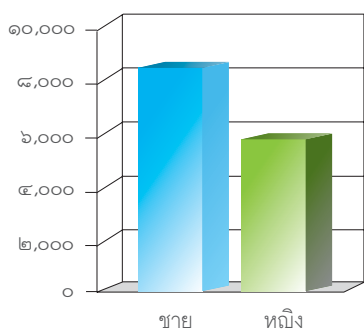
มีใบอนุญาตประเภทเภสัชกรรมไทยอยู่ด้วย ๓,๑๙๐ คน (ร้อยละ ๘๘)

มีใบอนุญาตประเภทการผดุงครรภ์ไทยอยู่ด้วย ๘๔๓ คน (ร้อยละ ๒๓)

มีใบอนุญาตประเภทเวชกรรมไทยเท่านั้น ๓๖๖ คน (ร้อยละ ๑๐)

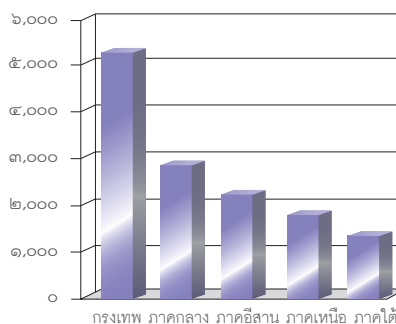
มีผู้มีประสบการณ์ด้านการแพทย์พื้นบ้านไทยได้ขึ้นทะเบียนในประเภทเวชกรรมไทย ๕ คน

แผนภูมิ ๑๑ จำนวนผู้ประกอบโรคศิลปะสาขาการแพทย์แผนไทยประเภทเภสัชกรรมไทย จำแนกตามเพศ (๒๕๐๐-๒๕๔๘)

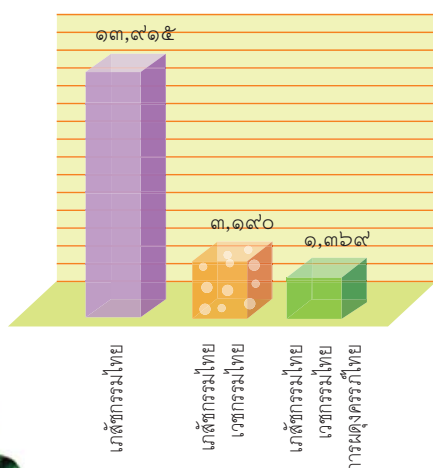
ผู้ขึ้นทะเบียนเป็นผู้ชายมากกว่าผู้หญิงในสัดส่วน ๓ : ๒

แผนภูมิ ๑๒ จำนวนผู้ประกอบโรคศิลปะสาขาการแพทย์แผนไทยประเภทเภสัชกรรมไทย จำแนกตามภูมิภาค (๒๕๐๐-๒๕๔๘)

ผู้ขึ้นทะเบียนอยู่ในกรุงเทพฯ มากที่สุด รองลงมาคือ ภาคกลาง ส่วนที่เหลือกระจายอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคเหนือ และภาคใต้

แผนภูมิ ๑๓ ภาพรวมของผู้ประกอบโรคศิลปะสาขาการแพทย์แผนไทยประเภทเภสัชกรรมไทย

มีผู้ประกอบโรคศิลปะสาขาการแพทย์แผนไทยประเภทเภสัชกรรมไทย

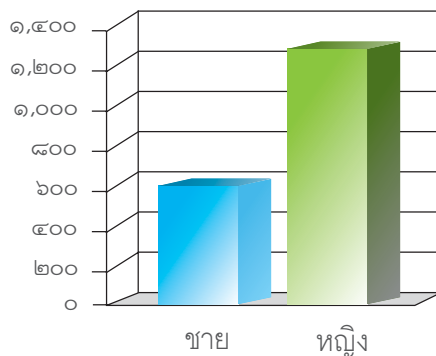
รวมทั้งสิ้น ๑๓,๙๑๕ คน ในจำนวนนี้

มีใบอนุญาตประเภทเวชกรรมไทยอยู่ด้วย ๓,๑๙๐ คน (ร้อยละ ๒๓)

มีใบอนุญาตประเภทการผดุงครรภ์ไทยอยู่ด้วย ๑,๓๖๙ คน (ร้อยละ ๑๐)

มีใบอนุญาตประเภทเวชกรรมไทยเท่านั้น ๑๐,๑๕๕ คน (ร้อยละ ๗๓)

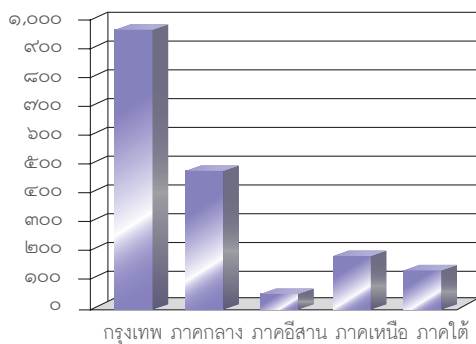
แผนภูมิ ๑๔ จำนวนผู้ประกอบโรคศิลปะสาขาการแพทย์แผนไทยประเภทการผดุงครรภ์ไทย
จำแนกตามเพศ (๒๕๐๐-๒๕๔๘)

ผู้ขึ้นทะเบียนเป็นผู้หญิงมากกว่าผู้ชายใน
สัดส่วน ๗ : ๓

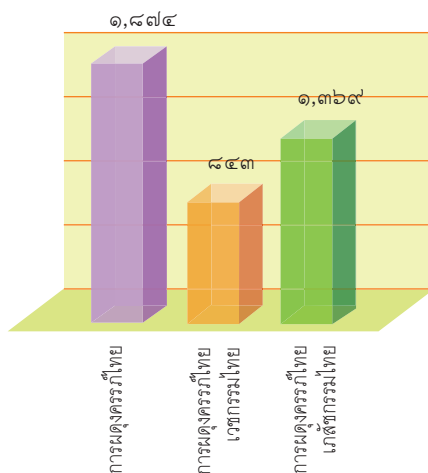

แผนภูมิ ๑๕ จำนวนผู้ประกอบโรคศิลปะสาขาการแพทย์แผนไทยประเภทการผดุงครรภ์ไทย
จำแนกตามภูมิภาค (๒๕๐๐-๒๕๔๘)

ผู้ขึ้นทะเบียนอยู่ในกรุงเทพฯ มากที่สุด รองลงมาคือ
ภาคกลาง ส่วนที่เหลือกระจายอยู่ในภาคเหนือ ภาคใต้
และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตามลำดับ

แผนภูมิ ๑๖ ภาพรวมของผู้ประกอบโรคศิลปะสาขาการแพทย์แผนไทยประเภทการผดุงครรภ์ไทย

มีผู้ประกอบโรคศิลปะสาขาการแพทย์แผนไทย
ประเภทการผดุงครรภ์ไทย

รวมทั้งสิ้น ๑,๔๗๔ คน ในจำนวนนี้

มีใบอนุญาตประเภทเวชกรรมไทยอยู่ด้วย ๘๔๓ คน
(ร้อยละ ๕๕)

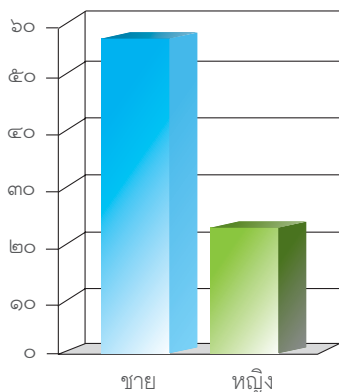
มีใบอนุญาตประเภทเภสัชกรรมไทยอยู่ด้วย ๑,๓๖๙ คน
(ร้อยละ ๗๒)

มีใบอนุญาตประเภทเวชกรรมไทยเท่านั้น ๔๖๐ คน
(ร้อยละ ๒๕)

หมายเหตุ : ข้อมูลที่ขาดหายไปจากฐานข้อมูลในประเภท
การผดุงครรภ์ไทยมี ๔๒ ราย

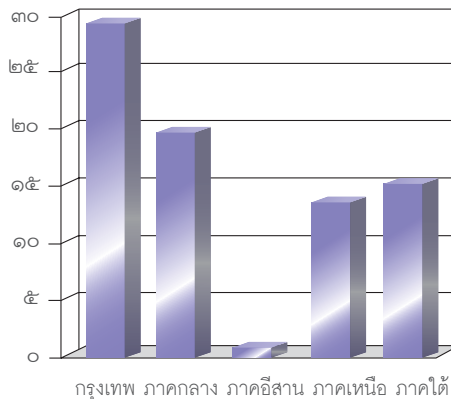

แผนภูมิ ๑๗ จำนวนผู้ประกอบโรคศิลปะสาขาการแพทย์แผนไทยประเภทการนวดไทย จำแนกตามเพศ (๒๕๔๘)

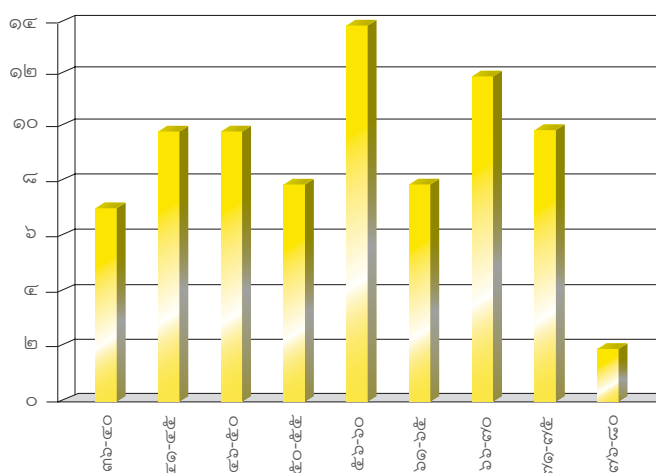
ผู้ขึ้นทะเบียนเป็นผู้ชายมากกว่าผู้หญิงในสัดส่วน ๗ : ๓

แผนภูมิ ๑๘ จำนวนผู้ประกอบโรคศิลปะสาขาการแพทย์แผนไทยประเภทการนวดไทย จำแนกตามภูมิภาค (๒๕๔๘)

ผู้ขึ้นทะเบียนอยู่ในกรุงเทพฯ มากที่สุด ส่วนที่เหลือกระจายอยู่ในภาคกลาง ภาคใต้ และภาคเหนือในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน

แผนภูมิ ๑๙ จำนวนผู้ประกอบโรคศิลปะสาขาการแพทย์แผนไทยประเภทการนวดไทย จำแนกตามช่วงอายุ (๒๕๔๘)

สรุปข้อมูลภาพรวม

มีผู้ประกอบโรคศิลปะสาขาการแพทย์แผนไทยประเภทการนวดไทย รวมทั้งสิ้น ๘๑ คน

ร้อยละ ๔๗ มีใบอนุญาตประเภทเวชกรรมไทยอยู่ด้วย

ร้อยละ ๔๔ มีใบอนุญาตประเภทเภสัชกรรมไทยอยู่ด้วย

ร้อยละ ๒๕ มีใบอนุญาตประเภทการนวดไทยอยู่ด้วย

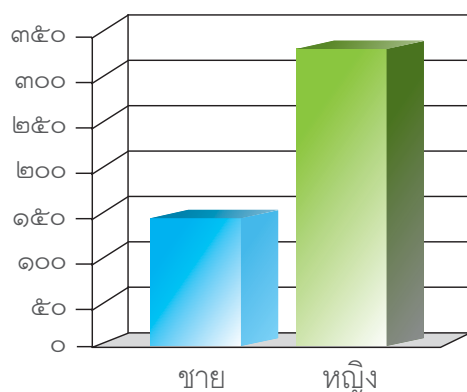
ร้อยละ ๔๕ มีใบอนุญาตประเภทการนวดไทยอย่างเดียว

ผู้ประกอบโรคศิลปะสาขาการแพทย์แผนไทยประเภทการนวดไทยที่มีใบอนุญาตทั้ง ๔ ประเภทมี ๑๔ คน

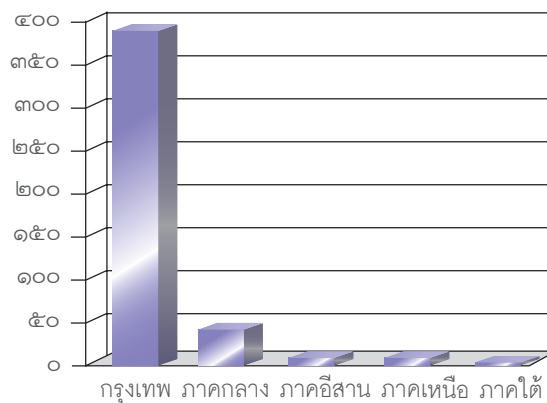
ผู้ประกอบการโรคศิลปะสาขาการแพทย์แผนไทยประยุกต์

แผนภูมิ ๒๐ จำนวนผู้ประกอบการโรคศิลปะสาขา
การแพทย์แผนไทยประยุกต์
จำแนกตามเพศ (๒๕๓๒-๒๕๔๘)

ผู้ขึ้นทะเบียนเป็นผู้หญิงมากกว่าผู้ชายในสัดส่วน
๗ : ๓

แผนภูมิ ๒๑ จำนวนผู้ประกอบการโรคศิลปะสาขาการ
แพทย์แผนไทยประยุกต์ จำแนกตาม
ภูมิภาค (๒๕๓๒-๒๕๔๘)

ผู้ขึ้นทะเบียนส่วนใหญ่อยู่ในกรุงเทพฯ มากกว่าส่วน
อื่นๆ ของประเทศ

ปัญหาในการศึกษาข้อมูลกำลังคนด้านการแพทย์แผนไทย

๑. ฐานข้อมูลมีไม่ครบถ้วน มีรายชื่อซ้ำซ้อน และขาดการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลกับสมุดทะเบียน รวมทั้งยังไม่สามารถปรับปรุงข้อมูลให้ทันสมัยได้
๒. ฐานข้อมูลขาดข้อมูลพื้นฐานที่สำคัญสำหรับการพัฒนาในเชิงนโยบาย เช่น ระดับการศึกษา อาชีพ
๓. ข้อมูลที่ได้มายังขาดข้อมูลอายุ ทำให้ยังไม่สามารถวิเคราะห์เพื่อคาดการณ์จำนวนผู้ประกอบการโรคศิลปะที่คาดว่าจะยังมีชีวิตอยู่

ข้อเสนอแนะทางการพัฒนาข้อมูลกำลังคนด้านการแพทย์แผนไทย

๑. ปรับปรุงฐานข้อมูลให้ทันสมัยเพื่อการใช้งาน โดยให้ผู้ประกอบโรคศิลปะสามารถปรับปรุงข้อมูลด้วยตนเองผ่านทางอินเทอร์เน็ต
๒. กำหนดให้ผู้ประกอบโรคศิลปะต้องต่ออายุใบอนุญาตทุก ๕ ปี เพื่อให้กองการประกอบโรคศิลปะสามารถปรับปรุงฐานข้อมูลที่เป็นทางการให้ทันสมัยยิ่งขึ้น
๓. ปรับปรุงแบบฟอร์มในการสอบขึ้นทะเบียนให้มีข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับ ระดับการศึกษาและอาชีพ

